376
Q-34

F.U. QODIROVA

INKLYUZIV TA'LIM ISHTIROKCHILARINING ISH FAOLIYATINI TASHKIL ETISH

376
Q-34

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

CHIRCHIQ DAVLAT PEDAGOGIKA UNIVERSITETI

QODIROVA FERUZA USMONOVNA

INKLYUZIV TA'LIM ISHTROKCHILARINING ISH FAOLIYATINI TASHKIL ETISH

MONOGRAFIYA

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI MAKTABGACHA
VA MAKTAB TA'LIMI VAZIRLIGI
CHIRCHIQ DAVLAT PEDAGOGIKA UNIVERSITETI
AXBOROT RESURS MARKAZI
1-FILIALI

«City of book»
Toshkent – 2025

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA'LIM,
FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
CHIRCHIQ DAVLAT PEDAGOGIKA UNIVERSITETI
AXBOROT RESURS MARKAZI

UO'K 376;373
KBK 74.3;74.2
Q-34

F.U. Qodirova
Inklyuziv ta'lim ishtrokchilarining ish faoliyatini tashkil etish. Monografiya / F.U. Qodirova. – T.: 2025, – 52 b.

Taqrizchilar:
U.Y.Fayziyeva – CHDPU, Pedagogika fakulteti, Maxsus pedagogika kafedrasi p.f.n. dotsent
L.R.Xayitov – Qo'qon davlat pedagogika instituti Maktabgacha ta'lim nazariyasi kafedra mudiri p.f.b.f.d(PhD) dotsent

Ushbu monografiyada bugungi kunda davlat siyosatiga aylangan inklyuziv ta`lim, uning bugungi kundagi maqsad, vazifalari, ahamiyati haqida yoritilgan. Alohida ta'limga ehtiyoji bo'lgan bolalarni umumta'lim maktablarida tengdoshlari qatorida tenglikda ta'lim olishini kafolatlar ekan, inklyuziv ta'limni yurtimizda bugungi kunga qadar qay darajada rivojlangani, chet el tajribasi inklyuziv ta'lim ishtirokchilari, pedagogik ta'lim klastering komponentlari haqida so'z boradi. Pedagogik ta'lim innovatsion klasteri inklyuziv ta'lim ishtirokchilari faoliyatini muvofiqlashtirish mexanizmlari, inklyuziv ta`lim ishtrokchilarini faoliyatini samarali tashkil etish bo'yicha ishlar ochib berilgan.

Monografiya Chirchiq davlat pedagogika universiteti Ilmiy texnik kengashi tomonidan nashrga tavsiya etilgan
(6-son bayonnoma, 2024 yil 27 noyabr)

ISBN 978-9910-750-10-2

MUNDARIJA

Kirish..4
I-BOB. INKLYUZIV TA'LIMNI SAMARALI TASHKIL ETISHNING NAZARIY ASOSLARI.......................................8
1.1. Inklyuziv ta'limning tarkibi va mohiyati 8
1.2 Inklyuziv ta'limni rivojlantirish shartlari 11
II-BOB. INKLYUZIV TA'LIMNI TASHKIL ETISHNING O'ZIGA XOS SHART-SHAROITLARI..................................18
2.1. Inklyuziv ta'limni tashkil etish metodologiyasining sohalararo xususiyati 18
2.2. Imkoniyati cheklangan bolalar toifalari..................................20
2.3. Inklyuziv ta'limga qamrab olinuvchi bolalar..........................21
III-BOB. INKLYUZIV TA'LIM JARAYONIDA ISHTIROK ETUVCHI SUBYEKTLAR FAOLIYATI 29
3.1 Inklyuziv ta'lim jarayonida ishtirok etuvchi subyektlar.........29
3.2 Inklyuziv ta'lim subyektlarini o'zaro munosabat shakllari 37
Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati: 46

KIRISH

Jahon ta'limi amaliyotida ta'lim oluvchilar ehtiyojlariga moslashuvchan o'quv muhitini yaratish, variativ o'quv dasturlaridan foydalanishga bo'lgan ehtiyoj kun sayin ortmoqda. BMT ning ta'lim sohasidagi siyosati yo'nalishlaridan biri bolalarning alohida ta'lim ehtiyojlari xilma-xilligini hisobga olgan holda ta'lim berishni nazarda tutadigan inklyuziv ta'lim g'oyalarini ishtirokchi davlatlar tomonidan keng amalga oshirilishini ta'minlash hisoblanadi. YUNESKOning inson huquqlari va erkinliklarini ta'minlashga qaratilgan dasturlari alohida ta'lim extiyoji bo'lgan bolalar va kattalar uchun xavfsiz va qulay ta'limni ta'minlashga qaratilgan me'yorlar, standartlar hamda intellektual hamkorlikni modernizatsiyalashga yo'naltirilmoqda. Inson huquqlari umumjahon deklaratsiyasida belgilangan ijtimoiy tenglik qoidalarini amalga oshirishda ta'limning barcha uchun ochiqligini, gender jihatdan tenglikka asoslanganligini ta'minlovchi mexanizmlarini amaliyotga joriy etish muhim ahamiyat kasb etmoqda. Mamlakatimizda inklyuziv ta'limni ta'lim oluvchilarning ijtimoiy ehtiyojlari va shaxsiy manfaatlaridan kelib chiqqan holda fan, ta'lim va ishlab chiqarishning mustahkam integratsiyasini ta'minlash asosida tashkil etishning huquqiy – me'yorlari ishlab chiqilgan. "Alohida ta'lim ehtiyoji bo'lgan bolalar uchun inklyuziv ta'limni tashkil etish maqsadida ta'lim muassasalari moddiy texnika bazasini mustahkamlash, o'quv dasturlarini adaptivlashtirish, sog'lomlashtiruvchi sifatli ta'lim xizmatlari imkoniyatlarini oshirish hamda bu jarayonga mos yuqori malakali kadrlar tayyorlash" kabi muhim vazifalar belgilandi1 . Boshlang'ich ta'limda o'qitish sifatini yaxshilash, o'quvchilarning imkoniyatlariga mos, davlat ta'lim O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 7 fevraldagi "O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha Harakatlar strategiyasi to'g'risida"gi PF-4947-sonli Farmoni standartlari me'yorlari inobatga olingan o'quv muhitini samarali tashkil etish, bu jarayonda tashkilotlar va jamoat institutlari hamkorligini kuchaytirish yanada muhim ahamiyat kasb etmoqda. Mazkur ijtimoiy-pedagogik masalalarni hal etishda ta'lim, sog'liqni saqlash va mahalla tashkilotlarining imkoniyati cheklangan bolalarni sifatli ta'lim xizmatlari bilan ta'minlash borasidagi o'zaro manfaatli